

Szondolat

Szerkeszti: **Kemenes Lajos**

TARTALOM:

*Magyar könyvek a külföldön • El-
hagytam a kurzust • Wolfnerék
és az írók • A Tango-ügy be-
fejezése • Kenyér és álmom •
Weisz Annie és a Weisz
Annik • Cikkek,
riportok, stb.*

Megjelenik hetenként

*Budapest, 1920. évi
december hó 4.
II. évf. 49. sz.
Előfizetési díj
negyedévre
50 korona*

*Kiadja a
Központi
Sajtó-
vállalat
R. T.*

ÁRA

• 4 •

TIVOLI MOZGÓ

VI., Nagymező-utca 8.

*Naponta változatos
műsor.*

Előadások naponta 1/2, 1/2, 7 és 1/2, 9 órai kezdettel.

MEGJELENT

AZ „UJ ILLETÉRTÁBLÁZAT“

Dr. Szepesi szerkesztésében. Ügyvédeknek, kereskedőknek és kereskedelmi társaságoknak nélkülözhetetlen.

Kapható: ♦ A KÖZPONTI SAJTÓVÁLLALAT R.-T.

könyvkereskedésében,
Budapest, IV., Duna-utca 6. szám
(Klotild-pal.) és minden
könyvkereskedésben.

MOZIT akar berendezni villany- mészfény- vagy acetilénre?

Kérjen árajánlatot
HATSCHER és FARKAS
kinematográfiai szaküzletől
Budapest, IV., Károly-körút 26.

Filmkölcsönző! TELEFONSZÁM: 142-78.

ÜGYVÉDEK! KERESKEDŐK!

Nélkülözhetetlen szüksége dr. Szepess-féle **Vagyonaátruházási** illetékről szóló zsebkönyve, mely szakszerű magyarázatokkal van ellátva, ára **44 korona**, ezenkívül dr. Telegdy és dr. Váry szerkesztésében megjelent **Fényüzési Forgalmi Adó**, amely tartalmazza a törvény és végrehajtási utasítás teljes szövegét és a **Fényüzési tárgyak** betűsoros jegyzékét, ára **44 korona**.

Kapható és megrendelhető:

A KÖZPONTI SAJTÓVÁLLALAT R.-T.

könyvkereskedésében

Budapest, IV., Duna-utca 6. szám

(Klotild-palotában, a Belvárosi kávéház mellett.)

Most jelent meg!!

Egy bécsi magyar embertől:

FORRADALMÁROK EGYMÁS KÖZT

Érdekesítő leleplezések az Ember, a Bécsi Magyar Ujság és Proletár című lapok hasábjából: Gábor Andor, Göndör Ferenc, Pogány József, Rudas László, Kun Béla, Kunli Zsigmond írásai!

Ára 25 korona.

Kapható és megrendelhető minden könyvkereskedésben és a **Központi Sajtóvállalat** könyvkereskedésében: **IV. Duna-utca 6. szám Klotild-palota** (Belvárosi kávéház mellett.)

SZENZÁCIÓ A GYERMEKJÁTÉKPIACON.

Egy ötletes, minden ízében magyar, hazafias és irreducens szellemű oktató s amellé kedvesen szórakoztató társas gyermekjátékkal gazdagított karácsonyi játékpiaconk. Ez a

GEOLOTTO,

mely az ezeréves történelmi Magyarország térképeit alakítja át lottójátékká. A játék Huszár Aladár rendőrtanácsos szerzeménye, ki ügyesen kihasználva a gyermek játszi szellemét, azt a nagy magyar nemzeti irreducens-eszme szolgálatába hajtja. A gyermekek a **GEOLOTTO**-val játszva, könnyedséggel tanulják meg a Nagy-Magyarország földrajzi viszonyait és történelmét. Jobbat egy szülő nem szerezhethet gyermekének karácsonyra. Ne legyen tanító, aki e játékot ne ajánlaná, kereskedő, aki ne árusítaná, szülő, aki gyermekei részére meg nem szerzi.

Nagyban megrendelhető a szerzőnél:

HUSZÁR ALADÁR rendőrtanácsosnál **EGERBEN.**

Viszontelárusítók raktáron kaphatják: **Maléter Géza** üzletében (Budapest, IV., **Koronaherceg-utca 7. szám alatt**).

Kapható minden nagyobb játéküzletben és a **Központi Sajtóvállalat** könyvesboltjában (IV., **Duna-utca 6., Klotild-palota**).

Mikulásra, karácsonyra

legalkalmasabb és legocsoőbb ajándék

a könyv

nygy felnőtteknek, mint ifjuságnak.

Keresztények az ajándékkönyveiket

A **Központi Sajtóvállalat r.-t.** könyvkereskedésében **Duna-utca 6. szám** alatt vásárolják.

Szondolat

Magyar könyvek a külföldön

A magyar közönség cserbenhagyta az íróit: nem vesz könyvet és nem olvas könyvet. Szakértők állítása szerint a magyar könyvpiacnak még soha nem volt annyira siralmas korszaka, de különben fölösleges szakértőkre hivatkozni: aki ismerőse, vagy jó barátja valamelyik magyar írónak az ugyan jól tudja, hogy minők az állapotaink. A kifordított és elnyűtt ruha, a haszatalan szaladgálás előleg után tulságosan ismert motívum mind; kár szót vesztegetni rá, de mégis el kell mondani, unos-untalanszor, folyton és folyton, bosszantóan, mint a verkliszó, mert talán mégis segít a panaszkodás.

Napjaink rettentő gazdasági nyomorúságában minden magyar író elpusztult volna, ha nem jó mint váratlan megmentő a külföld. Idegen pénzek csörögnek a magyar írók zsebében, persze nem akkora tömegben, hogy házat vásároljanak, még a nyugodt megélhetésre se futja belőle, de egyik napról a másikra mégis átsegít és így hát különösebben panaszkodni nem is szabad, mert Magyarországon ma, aki tehetségével, diplomájával, vagy keze munkájával keresi a kenyerét mind úgy él, hogy nem tudja: mit eszik másnap.

Külföldön, idegen nyelven megjelenni — magyar íróra mindig a Nagyszerencse beteljesülését jelentette, de régebben, amikor a kenyér nem alázott

porig minden büszke nyakat, inkább csak dekórum volt; korona a hazai elismertség biborpalástja fölött, ámde ma kenyérkérdés lett. A külföldi könyv csak az értejáró pénzösszeg alakjában érdekli a magyar író. Nem óhajtjuk, hogy a magyar író mannan táplálkozó, levegőben lakó éteri lény legyen, de az anyagiasság, mintha tulhajtott lenne. Pihenjünk egy pillanatig... Igenis jól tudjuk, hogy a magyar irodalom művelőinek igen nagy többsége a kenyérkeresetnél jóval többet, *elhivatottságot* lát működésében, a legtöbb nagy ideálokkal jött és a legtöbb még ma sem akasztotta szögére eszmei törekvéseit... de a nemes, az emberentuli tulajdonságok nem kerülnek napvilágra mostanság és legjobb bizonyítéka ennek, hogy *új munkát édes-keveset végeznek az írók*. Ha seregszemlét tartunk a sok ok fölött, ami mind bűnös e szomorú állapotban, akkor mint leginkább kirivókra a következőkre mutatunk rá: a kiadók nem adnak ki új könyvet, a kiadott könyvek honoráriumai kicsiny, s az író nyugalalmát még a megalkotásra szükséges idő folyamán se biztosítja. Még nagyobb baj, az irodalmi érdeklődés hiánya, ami egyszerre kettős irányu. A magyar irodalom ma senkinek sem lelke ügye. A «nyájas olvasó» nem beszél többé a hős lelkitulajdonságáról, és nem tárgyalja a mese új

színeit, új fordulatait, a nyájas olvasó ha föl is veszi a könyvet fáradtan teszi, igazi érdeklődés nélkül. Nem szalad többé barátai közé harsánykiáltással: Te milyen nagyszerű X. Y. könyve! Az irodalom ma nem beszéd-tárgy Magyarországon. A magyar író egykor a szalon főhelyén ült, urak és hölgyek arccal fordultak feléje, a szemek izgatottan lesték ajka mozdulását és akkor bőven ömlött a szó, a lélek sok kincse. A magyar írók helyén ma a Tözsdei Árfolyam ül a szalonban és a nagy Kérdés: kinek van eladni valója? Ámde nemcsak egyedül a magyar közönség bűnös. Hanem a sajtó! A magyar újságok foglalkoznak talán az új könyvekkel? Rajta vannak talán, hogy enyhíthessék a magyar írók küzködését? Néhány száraz sor eldugva az eljegyzési hírek és az apróhirdetések közé — ennyi jut az új könyv részére. Elég ez talán? Az irodalom nálunk a sajtó mostohaöccse volt, ma csak szegény rokon, aki örüljön a morzsának is.

Ugy-e kedves olvasó ha délutáni társaságod környezetében a szomszédod nem méltat figyelmére úgy elfordítod róla a szemed és a másik szomszédal próbálkozol, hogy azután annak szenteljéd magad... Ezért van, hogy a magyar író érdeklődését mostanában a külföld köti le. Az a bizonyos másik szomszéd.

A külföldön nem volt Hamupipőke a magyar irodalom soha. A magyar írók már évtizedekkel ezelőtt is szerette és becsülte az idegen. Néhány példát mondunk erről: Petőfi Sándor verseit tizenhárom nyelvre fordították le, Jókai regényei és elbeszélései tizenhét nemzet fiainak jó ismerősei, Arany János kilenc néphez szólott, Herceg Ferenc műveit lettek, dánok, franciák, németek,

csehek, szerbek, olaszok olvassák és még emlékezetes, hogy Rooseveltt, az Egyesült-Államok egykori elnöke, amikor Budapesten járt legelőbb Mikszáth Kálmán után érdeklődött. Irodalmunk számottevő alkotásait mind lefordították az európai kulturnyelvekre.

A háboru eltemette a külföldnek a magyar irodalom után való érdeklődését, de ujabban változás következett be. Az uttörő Amerika volt. Az Egyesült-Államokba tömérdek magyar könyvet viszünk ki, de inkább a magyar kiadók hasznára, mert Amerika csak megjelent könyveket fogyaszt, s a vásárló nem is az amerikai, hanem az Amerikába vándorolt magyar, aki jobb sorban emelkedvén egy kevéske kulturszomjuságot érez. Németország érdeklődése már irodalmibb természetű. A *Rohwolt*, a *Xenien-Verlag*, az *S. Fischer* cég a magyar írók legújabb munkái után érdeklődik és gyors egymásutánban egész sereg magyar regény és novella kötet fordítási jogát szerezte meg. Móricz Zsigmond «Sárarany» c. regénye a napokban már második kiadásban jelenik meg, hasonló szerencse érte Babits Mihály «Gólyakalifá»-ját. Tormay Cecilnek minden regénye megjelent németül és pedig igen jelentős anyagi sikerrel, most legújabb művét fordítják, amely január második felében jelenik meg. Molnár Ferenc három egyfelvonásos színművével kerül legközelebb a németek elé és német színpadon tartja első bevonulását Dánielné Lengyel Laura *Dubarryné* című drámája is. Egy müncheni kiadó az újabb magyar költők műveiből való antológiára adott megbízást, ez a könyv a jövő hónap végén kerül ki a nyomdából. Nagyobb arányu még az olaszok érdeklődése is. A múlt hetekben *Rómában* kolosszális könyvkiadó-vállalat

alakult, amely több magyar regény kiadását vette tervbe. Az olasz vállalat idáig *Herczeg* Ferencceel, *Szabó* Dezsővel, *Kaffka* Margit örökösivel, *Móricz* Zsigmonddal állapotott meg, de hír szerint még egész sereg magyar író főbb művét akarja lekötöni.

Magyar író a külföldön nemcsak a magyar író boldogulását jelenti, hanem a magyar nemzet megbecsülését is. Egy jó magyar regény, vagy egy jó novella-kötet különb propagandára képes a röpiratok, emlékiratok és statisztikai adathalmazok százainál. Bizony, ha a magyar kormány okosan, hasznosan akarja szolgálni integritásunk szent ügyét, akkor törje a fejét rajta, hogy a magyar írók derekabbjaiból, miképpen csiholja ki az utóbbi években fölgülemlett mondanivalóikat. Jelszó nélkül tegye, a mondanivaló megvalósítását bizza az íróra bátran: olyan idöket élünk, nemzeti szétszaggatottságunk olyan végtelenül keserves, az igaz magyar szívét annyira guzsba szorító, hogy a mai idökben fogant minden írói mű — akár tudatosan, akár szándéktalanul — csak fájdalomainkról és vágyainkról szólhat.

A külföld érdeklődése föltámadt a magyar könyv iránt. Az a bizonyos másik szomszéd szívesen hallgat a magyar író szavára. Vegye észbe a magyar kormány és használja ki a kedvező jelenséget.

Csonka Magyarország
— nem ország.
Egész Magyarország
— menyország.

Elhagytam a kurzust

Egy órahosszat voltam a destruktívek karmaiban.

Bizarr, kissé mulatságos érzés, nem

félelmes. nem is szorongató. Csak éppen szervezet kell hozzá: gyomor.

Véletlenül es-tem közéjük. Egy estehazafelébándukolván rámereszti hangját egy szerkesztő.

Régen ismerem, jelentéktelennek, humorosnak ismerem. Barátságosan ugrik felém a hangja, mint a kecskebéka a parti tóba. Kissé megrezzenek, de nekibátorodom, ugyanis szükségem van a zsidó psziché tanulmányozására. Rejtett dolgok és indulatok vannak beléjük temetve, régi érzések, melyek évszázadokon keresztül bugyborékol-
tak és páráztak a gettó katlanjaiban, s most, hogy a feltámadt keresztény öntudat támadásig merészkedett, egyszerűre megmozdulnak megint. A zsidó egyéniség, mely az európai civilizáció mögé kendőzte magát, egyszerre előbuvik, a megriasztott fajta arcáról lemállik a festék. Csodálatosan egyek lettek valamennyien, kicsinyek és nagyok, jelentékenyek és jelentéktelenek, gazdagok és szegények, férfiak és nők. A fajta nyilatkozik meg mindannyiában hatalmas vérbőséggel, az áramlás, mely gondolatrendszerük mechanikáját hajtja egyforma, nincs köztük eltérés szempontokban, a dolog megítélésében. Csodálatosan egy szemszögből látnak és ítélnak, védelmi rendszerük e precízió folytán talán még tökéletesebb, mint támadópontjuk. Minden zsidóból a faj beszél. Néha bátrabban, néha félénkebben, sokszor leplezetten, olykor őszintén. Az őszinteség a legritkább, amit nem lehet csodálni.

Amióta azonban a terrornak látszata is megszűnt, könnyebben eresztik magukból. Estéli barátom még három héttel ezelőtt remegett, ha egyenruhás

Szombat

embert látott, ma azonban esze ágában sincs félni.

— Na, ugye megmondtam? Minden okos embernek ezt kellett látni.

— Mit?

— Hogy az antiszemitizmus megbukik.

— Igaza van, — mondtam, — igaza van. Én is belátom!

Arca meglepetést árult el. Valami öröm villant végig rajta:

— Na, csakhogy. Elvégre is ön intelligens, művelt ember. Önre nagy jövő vár. Kár lett volna tovább folytatni.

— Dehogy folytatom. Alig várom, hogy kívül legyek. Csak az átmenet lesz nehéz!

— Na, persze. De mi az önnek?!

— Nem olyan könnyű. De tudja, nem voltam soha klerikális. A klerikálisok meg a zsidók különben is megértették egymást. Lássá, a papok engednek az antiszemitizmusból. Ha ők, mért ne jómagam?

Nem volt nehéz neki részletesen bizonyítani, amit én állítottam. A faj impresszionizmusa készpénznek vette minden kijelentésemet. Pillanatok alatt kibuggyant minden fájdalom, panasza, kifogása. Megtért báránynak tartott.

— Kérem, nincs tüzifa Pesten. Miért? Mert nem adnak zsidónak szállítási engedélyt. Vass miniszter politikájával nem lehet sokáig kormányozni az országot. Nincs igazam?

— De mennyire...

Karon fogott, magával vitt.

— Elviszem kérem egy helyre. Magánhelyre. Nagyszerű társaság lesz együtt. Meglátja, hogy mulatunk. Elsőrendű ügy!

Elhatároztam, hogy megnézem az elsőrendű ügyet. Felmentem. A hely csakugyan elsőrendű volt. Magánlakás, de mégse az. Egy kis szalónban disztíngvált társaság, mindnek jó ruhája volt. A szájuk mosolyra görbültek, a bemutatkozás barátságosan meleg. Barátom csak ennyit mondott:

— Már ő is!

Megértően bólogtattak felém. Azt hittem, hogy a kurzus menekültjei és hitehagyottjai adnak itt egymásnak találkozót, de annyira antikurzus ábrázatuk volt, hogy ezek mindig kívül

voltak. Csak egy ur tartozott valamikor a kurzushoz, de az is Huszár Károly alatt.

A diskusszió hamar megindul, szidjuk a kurzust. Édes intimitások bomlanak ki a lelkekből, vágyak és mindenféle reménység. Egy Károlyizmusban kompromittált zsidó viszi a hangot, fájdalma meghatja a társaságot. Csakugyan gyalázat, hogy Pesten nincs üzleti élet, mindent Bécs szíppant magához, s ennek a kurzus az oka.

— Itt nem lehet üzletet kötni! Ki mer itt reszkirozni. Kérem, ha egy gombostűt akarok behozni, már engedély kell. Mindenre engedély és zsidó nem kap, — mondja az egyik ur elkeseredetten. A többi hozzáhangolódik és kifejlődik a beszéd, melyből a következőket lehetett megállapítani.

1. A keresztény kurzus sirja Magyarországnak.

2. A kurzus teszi lehetetlenné a konszolidációt.

3. A keresztény sajtó klerikális banda.

4. Még mindenki számolni fog azért, amit tett és irt, kivéve, ha idejében ott nem hagyja őket. (Ez nekem szólt vizsgasztalásul).

5. Össze fog omlani minden, mert a külföld zsidósága szolidáris «velünk.» (Ezt ugyis tudjuk).

6. A fővárosi politika ép oly csapnivaló, mint az országos.

7. Európa nem türi, hogy akkor, amikor minden a demokrácia felé fejlődik, itt Magyarországon egy gaz antidemokratikus, reakciós rendszer fészkelődjék és rossz hatással legyen az általános európai fejlődésre és táplálja a német reakciós álmokat.

8. A reformátusok és katolikusok harcba keverednek.

9. A zsidóság nélkül lehetetlen visszahódítani az elvesztett területeket.

10. A zsidóság volt nyugat felé a magyarság hidja.

11. Az ugynevezett keresztény sajtó árt a magyarság érdekeinek.

Valamennyi megnyilatkozást helyesletem. Viharosan, szinte lelkesen. Majd, hogy meg nem tapsoltak.

A diskusszió végén egyik ur felszólit. Bizalmasan akar velem beszélni.

— Kérem, önnek nagy összeköttetései vannak. Nézze kérem, itt van egy ügy . . .

Elkezdí mondani. Nekihevülve, lelkesen és megállás nélkül. Milliókról volt szó és a kereskedelmi minisztériumról.

Meghallgattam, aztán nagyot sóhajtottam :

— Nagyon sajnálom, de szakítottam a kurzussal !

— De kérem, azért . . .

— Dehogy. Sehogy. Nem lehet . . .

Nagy lehangolódás. Az egész társaság lelki hegedüi le vannak stimmelve. Amikor elbucszom, barátom felé fenyegető pillantások szállnak. Mintha csak beszéltek volna :

— Na, és ezt hozta maga ide nekünk ?

Wolfnerék és az írók

Wiesner Jakab Emil, a Singer és Wolfner könyvkiadóvállalat hosszuidőn át volt

igazgató-féléje, néha bizalmas valómást tett egyes kiváltságosabb íróknak s ilyenkor azt mondta :

— Nem tehetek róla, hogy az írók rám haragszanak s azt hiszik, hogy én uzsorázom ki őket. Pedig én csak harapós kutya szerepére vagyok szerződötve, parancsra teszem, amit teszek.

Ez a mentegetődzés nem egészen mentette ugyan Wiesner urat, de nagyon találó jellemzése volt a Singer és Wolfner cég elveinek. Wiesner ur csakugyan kiváló harapós kutyának bizonyult, s hogy ezt a dicstelen hivatást olyan kitartó ambícióval végezte

évtizedeken át, azt bizonyítja, hogy nagyon is rátermett és igaz lélekkel dolgozott benne. Alig van magyar író, aki ne gondolna ökölbe szorított kézzel órá s az egész cégre, ahol külön harapós kutyát tartottak, hogy még az eleven bőrét is lerágja az írónak. Minden könyvkiadó uzsorás volt mindig, de Wolfnerék valamennyin tettek azzal, hogy nemcsak kiuzsorázták az író munkáját, hanem meg is alázták őt a sárga földig, úgy hogy az írók csak szégyenkezve, és dühös elkeseredettséggel gondolhattak rájuk.

A többi kiadóval ellentétben Singer és Wolfner cég csaknem pusztán az eredeti magyar írók munkáival foglalkozott s meg tudta csinálni azt, hogy az ő számára még az eredeti munkák is olcsóbbak voltak a fordításoknál. A novellistáknak, regényíróknak ők voltak az egyetlen lehetőség, mert a többi kiadó szinte csak kivételesen adott ki eredeti magyar íróktól könyvet s ők alaposan ki is használták ezt a monopóliumukat. Látszólag ők voltak a magyar irodalom leglelkesebb pártolói, hiszen csaknem kizáróan magyar írókat hoztak, alapjában véve azonban egyáltalán nem törődtek az irodalommal s nem voltak egyebek, mint az írói munka kőszívű uzsorásai. Fedeztek fel új tehetségeket, sőt kutattak új írók után, de csak azért, hogy minél hamarabb le tudják kötni olcsón az új írókat, akik aztán életük végéig nyöghették Wolfnerék vaskarmait.

A magyar íróknak sohasem ment fényesen a soruk. Mindig meg voltak szorulva, mindig ki voltak szolgáltatva a kiadóknak s kénytelenek voltak azt is állani, hogy ráadásul lábikrájukba harapjon a harapós kutya. Wolfneréknak kidolgozott módszerük volt az írókkal szemben, hogy első pillanattól

kezdve tehetetlenek legyenek az üzletben. Az író kéziratot vitt nekik, amin hetekig, hónapokig dolgozott, legtöbbször nélkülözve és koplalva közben. Azt mondták neki: jöjjön két hét múlva, akkorára elolvassák és megmondják, megveszik-e. Két heti keserves várakozás után megjelent újra az író és érdeklődött a bírálat iránt.

— Bocsánatot kérünk — ez volt minden esetben a válasz — de annyi dolgunk volt, hogy nem értünk még rá foglalkozni a regénnyel. Talán ugye egy hét múlva.

Az író nagyot nézett, hiszen nem volt pénze s ilyenkor annál inkább idegölő bosszuság, ha a kiadó nem törődik az ő szorultságával s annyira sem érdekesebb, hogy betartja a határidőt. Wiesner ur ismerte az írók lélektanát, s mert természetesen már régen elolvasták a kéziratot és el is határozták a kiadását, így folytatta:

— De ha nem akar várni kedves uram, akkor szívesen rendelkezésére bocsátjuk a kéziratot.

Visszavenni a kéziratot? Máshová vinni, ott is hetekig és újra hetekig várni? — a szegény író nem merte megkockáztatni, mert attól is félt, hogy esetleg örökre magára haragitja Wolfneréket. Fanyarul egyezett bele, hogy jól van, várni fog még, mire Wiesner gondolkozni kezdett, számoltatott magában és azt a meglepő ajánlatot tette az elszomorodott írónak, hogy hát jól van, önnek valószínűleg sürgősebben lenne szüksége egy kis pénzre, hát adunk önnek egy kis előleget. Az író arca felragyogott, hiszen már nem is mert volna számítani pénzre s boldogan vette fel a két vagy háromszáz koronát, abban a meggyőződésben, hogy ime, még sem olyan lelketlen uzsorások ezek a Wolfnerék.

Elköltötte a pénzt, aztán újra felment hozzájuk. Most már elolvasták a regényt s kijelentették, hogy meg is veszik. Mennyiért? Nagyon kevésért, hiszen oly rosszul megy a könyvüzlet, oly kevesen vesznek ebben az országban könyvet s annyi kéziratuk van, hogyha meg is veszik ezt, akkor sem tudják, mikor kerül sor rá. Ennyit azonban adnak érte. Az író elszédült, legalább kétszer annyit remélt volna.

— Hát kérem, többet nem adhatunk. Ha kevesli, tessék visszafizetni az előleget s visszaadjuk a kéziratot.

Visszafizetni az előleget! Hol akadt olyan magyar író, aki képes lehetett volna rá? Nem tudta visszafizetni, kénytelen volt elfogadni még pár száz koronát s ezért odaadni örökáron a regényét, amiből aztán Wolfnerék legalább tízszer annyit csináltak, mint amennyit befektettek.

Az íróknak ez a bedöntése kitünő módszernek bizonyult s aki egyszer kénytelen volt beleharapni a csalétekbe, az alig tudott valaha is megszabadulni Wolfnerék prése alól. Amit megvettek, az örökáron, példányszámra és kiadásra való tekintet nélkül vették meg s rendszerint pár száz korona előleggel kötötték le az írókat véglegesen magukhoz, úgy hogy az író máshová nem adhatott el könyvet, hanem örökre kiszolgáltatta magát Wolfneréknak. A lekötésért nem kapott semmit, csak előleget, amit könyörtelenül számon tartottak és minden lehető alkalmat kihasználtak arra, hogy az előleget le is vonják.

Azt hisszük, az egész világon páratlan intézmény a Singer és Wolfnerék ugynevezett írói könyve, amely az egyes írók számláit tartalmazza. Ebbe a könyvbe irnak bele minden kifizetett pénzt s itt irják az ember

Szombat

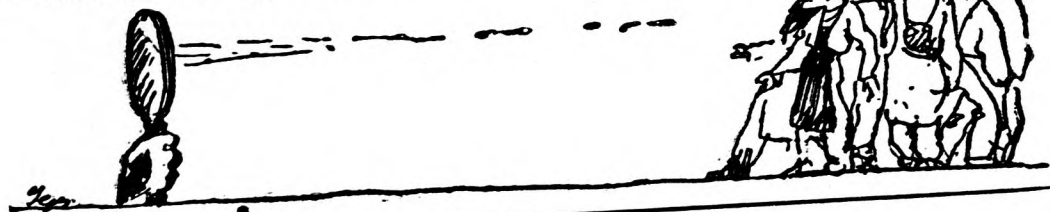
javára a megjelent munkák honoráriumát s ez a könyv az, amely annyi keserves harcot idézett elő Wiesner szobájában. A könyvet kétségbeejtő pontossággal vezetik s az a trükkjük, hogy csak akkor irnak valamit az író javára, ha valamije megjelent. Ha meg is vettek egy kéziratot, a kifizetett összeg, mint előleg szerepelt addig, amíg a munka meg nem jelent s ez már jogcim arra, hogyha közben hoz az író újabb dolgot, azt még olcsóbban vegyék meg, mert hiszen ennyi meg ennyi az előleg máris. Nekik nem a kézirat, nem az írói munka az érték, hanem csak a kézikönyv, s ebben a felfogásban mutatkozik legélesebben egyenes megvetésük az íróval szemben.

Tipikus ghetto-beli stílus volt mindig Wolfnerék stílusa, amiben szinte megszűre kilátszik a Talmud erkölcstana. Egyetlen céljuk az uzsora volt és szillocki lelketlenséggel tudták volna kivágni az írók eleven husát is, ha azazal is lehetett volna üzletet csinálni. A harapós kutya mart, gorombáskodott, nyuzta az írókat, vállalta a felelősséget, jó fizetésért hajlandó volt gyűlöltetni magát, míg háttérben ott húzódott meg az öreg Wolfner, aki csak olyankor jelent meg, mikor már muszáj volt enyhíteni a dolgon s ilyenkor ő volt a nagylelkű, ő engedett Wiesner negyvennyolcából, kikényszerítve a megfőzött véresre hajsolt íróból az elismerést, hogy azért mégis van szive Wolfnernek, ha Wiesnernek nincsen is.

Két író van, akit Wolfnerék nem uzsoráznak ki. Az egyik *Herczeg Ferenc*,

aki olyan szerencsés volt az első találkozáskor, hogy nem szorult rá sürgősen és okvetlenül Wolfnerék honoráriumára s azért fölényben tudott maradni mindmáig, a másik — *Farkas Pál*, Wolfner fia, akiből *Herczeg Ferenc* csinált író, képviselőt, szerkesztőt. Annál jobban kiuzsorázták azonban a többi belső emberüket, akiket a szó szoros értelmében éhbérért dolgoztattak mindig s minden munkaképességüket kihasználták. A Milliók könyvének regényeit tanítónőkkel, dilettánsokkal fordították, akiknek elenyésző csekély honoráriumot fizettek s azután a belső embereikkel dolgoztatták át, ami már ingyen munka volt.

Vége-hossza nem lenne, ha sorra vehetnénk az írókat és elmondanánk, hogy hogyan bántak el velük. Nincs író, aki ne keserőséggel gondolna Wolfnerékre s aki ne örvendene azon, hogy látja már a nemezis kezét. A Singer és Wolfner vagy non sem lehet sok áldás s a mai viszonyok e cégben magában is nagy bajokat okoznak, mert ma már nem lehet a régi uzsora alapon dolgozni s ő nekik ma sincs szivük ahhoz, hogy szakítsanak a régi módszerrel. Wolfneréknél a száz korona még mindig összeg, s Táltosék ma harmincszor annyit fizetnek magyar íróknak, mint a híres Singer és Wolfner, s a hatalmas Wolfner Pepi bácsi, az irodalmi pápa, kezd abba a rangba vissza süllyedni, melyből nem izlésével, tudásával, hanem mérhetetlen üzleti ravaszságával került felszínre.

A Tango-ügy befejezése

Ezeken a hasábokon, személyi szempontok, csoport-érdekek és pártok felett

állva, lelkesedéssel és igazságszeretettel küzdünk nemzetiműveltségünk védelmében. Harcainkban mindig a tehetségesebb

pártjára állunk, aki akkor is a mi emberünk, ha visszavonultságában nem tagja fő-főegyesületeinknek, ha nem véd területet és nem ébred, ha otthonában dolgozik nagy csendesen s a közügyek kedvéért nem dobja sutba szerszámait, tollát, vésőjét, vagy hangszerét. Nem a legjobb vonása Horáciusznak, hogy elvetette vértjeit s megfutott a csatából, de kíváncsi valaki a költő vértjére? A művészt nem a csatapiacon ítéljük meg, politikai tehetségét sem keressük s védelmében nem riadunk vissza szigorú szavaktól, bármilyen helyre kell is intézni mondanivalónkat. Kormánybiztosoknak, államtitkárnokoknak, igazgatónak és elnöknek egyforma őszinteséggel ize-nünk, elkísérjük hivatalos irodalmunkat a «Böcögő»-be, leleplezzük a kiadó urakat, rugjuk-tapossuk az idegen szellemű kultursibereket, pártjára állunk minden magyar tehetségnek, hírét hozzuk magukra maradt íróknak, s nem hagyjuk azokat sem, akik hasznos idegenek. Mert azt valljuk, hogy legfőbb kincsünk a műveltségünk, melynek kérdésében nincsen alku.

Ebben a szellemben állottunk Tango Egisto pártjára, kinek magyarországi szereplését Szemere Árpád operaéne-

kes bemutatásával kell lezárnunk. Talán nincs is erre szükség, Szemeréből a Tango-ügy kapcsán egyszerre híres ember lett, nevezetes férfiut csinált belőle a kiüldözött főzeneigazgató, aki távozásának egyedüli okozójául Szemere mestert nevezte meg. Hogy mégis ünnepélyesen bemutatjuk a Gondolat olvasóinak, arra egyetlen okunk, hogy éppen annak a zenekarnak minisztériumi intézősége, mely Szemere szíves közreműködésével elütötte Tangot a Scala tizenkét hangversenyétől, legutóbb azt kérdezte valami műsor felülvizsgálása közben:

— Kicsoda az a Medek?

Az a Medek az Operaház egyik első művésznője, s ha őt sem ismerik itt Budapesten, miért ismerjék jobban Szemere urat, aki egybehangzó szakvélemények szerint nem éppen Titta Ruffo. Sőt még Rózsa Lajos sem éppen. És Tangot csakugyan Szemere operaénekes üldözte ki az országból, nélküle lépést sem tehetünk ebben a zavaros ügyben. Őt választjuk utunkra, mint egykor Dante Vergiliuszt az alvilágban, — illik, hogy bemutatassuk.

Szemere mester saját bevallása szerint 22 éve tagja az Operának, ezen a vidéken legjobban ismerik. Kartársaihoz fordultunk tehát és a szak-sajtót is körülkérdeztük művészi egyéniségéről. Következőket sikerült egybegyűjtenünk: — hangját már régebben, a 22 esztendő egyik közbenső állomásán elveszítette, szerepeit nem tudja, ezért előadás alatt állandóan retteg, 160.000, azaz százhatvan ezer korona fizetése van s igazi, nagy bariton szerepet hármát-négyet énekelt életében, a jellegzetes Szemere-szerep, mely színvonalát és képességeit mutatja, — Sylvio a Bajazzókban.

Szindlát

Ezzel szemben kitünő összeköttetései vannak. Régebben Tisza Istvánnal és nem tudom kikkel szokott dicsekedni, ujabban az egész nemzetgyűlés és az összes hazafias egyesületek a gomblyukában vannak. A Károlyi-forradalom alatt progresszív volt, igazi forradalmár, Vidor Dezsőt kevéssel utóbb söpörték el az Operától a fellelkesült operai karok élén. A kommün alatt főbizalmi lett, szociális tevékenysége határtalan volt, egész nap gyűlésezett a fellelkesült operai karokkal és Szende munkástanácsi elnök ural. Legutóbb a keresztény színészek és zenészek Szövetségének alelnöke lett s ebben a minőségében kergette ki az országból az Operaház pótolhatatlan, első baritonistáját, Rózsa Lajost, aki szerencsétlenségére zsidó származású, de jóra való, szorgalmas, tehetséges művész volt és egy szót sem tudott még németül sem, nem hogy héberül tudott volna szegény. Legeslegutóbb pedig egy fellelkesült operaházi kardalnok élén (akit Tango leszidott, s mikor nem értette a fellelkesült feleseléseket, rendes beszédre intett az «ugatás» helyett) kiüldözte az országból a nagyszerű főzeneigazgatót.

Szemere ur a legnagyobb kiüldözök egyike. Rózsa után valószínűleg Tangónál sem fog megállani és mi nem irigyeljük azokat a baritonistákat, akiknek nagyobb sikerük van Szemere urnál és nagyon sajnáljuk azokat a karmestereket, akik nincsenek jóvéleménnyel a művész ur képességeiről. Hamarosan ki fognak vándorolni valamennyien. Mert Szemere ur saját szavai szerint «olyan buldogg, aki ha belekapott valakinek az inába, azt nem ereszti el többet». És miután Szemere ur mérges természet, sűrű egymásutánban kap dührohamokat s

évadonkint átlag két-három vetélytársat, vagy alkalmatlankodót fogyaszt. Szép kis jövőjük van ott az Operában a tehetségeseknek, a dolgozni akaróknak, a mukkanni merőknek, mert Szemere ur elvi harcaiban töreit valami különös véletlen folytán tévedésből sem irányítja a tehetségtelenek, s a munkakerülők mellé.

Szemere ur vázlatos képmása után végleg a Tango-ügy felé fordulunk. Még kell állapítani, hogy ebben nagyon is alulmaradt nemzeti hőszünk, Szemere alelnök ur. Bartóktól Hubay Jenőig, Dohnányiig és Környey Béláig, zenei életünk minden nevezetes képviselője Tango pártjára állott s «megbocsáthatatlan bűnnek» nevezte Szemere eljárását. Az egész sajtó, a közvélemény minden árnyalata a távozó mellé szegődött — Béldi Izidort kivéve. Szemere és Béldi Izidor végre találkoztak s ellenkező véleményükkel szánandóan festenek. Legjobban maga Tango mulat rajtuk, aki természetesen nem előlük menekül, csak megunta állandó alkalmatlanságukat és Szemere helyett egyelőre Strauss Rikárdal dolgozik inkább együtt, Béldi helyett pedig Weingartner Félix véleményeire kíváncsi.

Bámulatosan gyerekes az a mód, mellyel Szemere és Béldi Izidor álláspontjukat védeni akarják. Ez a Béldi, aki Reinitz Bélával jön, aki azt ajánlja Tangónak, hogy vigye magával «összeköttetéseit». Béldinek könnyű volna, talicskán kigördítheti innen Galicia felé minden barátját és összeköttetését. Tangónak ellenben, mint az éppen most derült ki, az egész magyar zenét, minden valamire való muzsikuskat, a sajtót és közönségünket kellene magával vinnie. Ennyi különvonalat most még Tangónak sem áll rendelkezésére,

Szendolat

pedig ugyancsak jó «összeköttetései» vannak.

Aztán ez a Szemere, akit Béldi «az Operaház jeles művésze» nevez. Ez a Szemere, aki kijelenti, hogy «gyakorló katolikus». Hogyan kerül Szemere ur vallási érzülete ebbe a pogány komédiába? De ha már erről van szó, akkor Szemere urnak kell legjobban tudnia, hogy jó katolikushoz illően, éppen ő vezette félre hazafias egyesületeinket, mikor mindenhol azt híresztelte, hogy Tango zsidó. És tudnia kell, hogy mellékesen éppen Tango igazolta, hogy atyja a nápolyi kongregációk elnöke, bátyja jezsuita hitterítő, nagybátyja meg egyenesen bibernok, tudnia kell, hogy Tangoék legalább olyan gyakorló katolikusok, mint — «Szemeréék».

És tudnia kell, hogy hazugságnak bizonyultak a következő tréfaságok: vörös katonáknak az Operába való rendelése, a hazaárulási rágalom, az összeférhetetlenségi kifogások és mindazok a kitalált, ellenségesen elferditett részletek, melyeket még mindig hány magából ez a finom, igazságos Szemere Árpád.

Kiderült, hogy kenyerétől fosztották meg itt Tangot, nyilvános lett, hogy menyasszonya után szerződött a megszállott területre, hogy a kommün alatt éppen a Szemere urtól emlegetett vörös katonák tartóztatták le, s csak Romaneli karabinierjei mentették meg a börtöntől, beigazolódott, hogy Reinitztől sem állást, sem pénzt nem fogadott el, hogy szemtől-szembe hibáztatta erőszakosságait, hogy Fraccaroli révén hervadhatatlan politikai érdemeket is szerzett nemzeti megújulásunk szempontjából és elvégeztetett, hogy az a bizottság, melyet Szemere ur mindenképpen terrorizált, igazolta az összes vádpontokkal szemben. Végül

nem kétséges az sem, hogy minden valamire való szakember pótolhatatlan veszteségnek tekinti távozását — és Szemere ur még mindig azt hiszi magáról, hogy nemzeti hős.

«Nemzeti hős», akinek legfőbb érve a «hazaárulóval» szemben:

— Ha Tango csakugyan olyan tehetséges volna, nem maradt volna — Magyarországon!

Szemere úr jól dolgozott, hálából egy jelenetet adunk nemzeti és hősi munkájából. Friedrichéknek egy izben felajánlotta, hogy hangversenyeket rendez a pártnak, ha a Tango-ügyben melléje áll. Udvarias és szolgálatkész ajánlatára váratlanul felállt a párt egyik katonatiszt tagja s így szólt:

— Szemere úr vádaskodása nagyon is kortes izű.

Elutasították Szemere urat, aki jó hazafi és gyakorló katolikus, alelnök és főbizalmi. Hogy ezért a kis kudarcért kárpótoljuk, aztizenjük neki: — Tangot pedig visszahozzák ide, mihelyt megfelelő pozíciót biztosíthatnak számára. Ha nem ma, hát holnap, de visszahozzák, mert jó hazafiak is vannak, akik azt mondják, hogy nemzeti műveltségünk nem nélkülözhet olyan kitünőségeket, mint Tango Egisto.

Kenyér és álom

Azon panaszkodnak az emberek, hogy nőttön-nő az étvágyuk. Eleinte senki sem vallotta be, sem magának, sem másnak. Aztán találkoztak egymással a kenyérpusztítók. Kiderült, hogy mindenkivel egyformán incselkedik a fakó pofáju, ádámcsutkás ördög, az éhség, száz és száz alakban, a nap majd minden órájában, eleinte csak tréfaképen, de

Gondolat

egyre parancsolóbban. Még a cinegecsontu, a madáréti is nekilát az evésnek. A bőjtől remete viaskodott ilyen látomásokkal valaha, a sárga sivatagban. Közvetlen ebéd után eszébe jut a jóllakott gyomornak, milyen jó is lenne még egy karéj fehér kenyér, s a rábeszélés oly eleven, hogy a megkísértett halandó nem állja sokáig, az utcáról már fut is szaporán, haza, a lakásába, enni. Éjjel fölkel az ágyából. Egyingben botorkál a kamrába. Reszkető kézzel, tolvajként kotorja ki a kenyeret, nem a szerecsenkenyeret, a feketét, a durvát, de a civilizált, szelid, fehér kenyeret, s aztán mélyen beleereszti a konyhakést, eszik dühösen, magáért az evésért, mint az evés alkoholistája. Pusztán az a tudat, hogy most minden gyűszűnyi lisztecse és minden morzsányi kenyérke kincs, éhséget gerjeszt. Nem komoly éhség ez, inkább fantasztikus, huncut és ug-rató, mint a viszketés és a tüsszen-tés. Különös portéka az ember. Ha a gyémántból vágnának ablakokat, akkor a nők a fülükben biztosan ablaküvegeket hordanának. Különben ne ijesszen bennünket a hirtelen támadt, érthetetlen mohóságunk. Fel van ez jegyezve minden krónikában, még Sarcey is megemlíti, mikor a párisi ostromról ír, különös nyoma-lékkal: «Párisnak hirtelenül örült étvágya keletkezett. Sohasem érzett ez a nagyváros hasonló falánksá-got. Azelőtt ettünk, hogy éljünk s nem is sokat hederítettünk az ételre. Mihelyest az ostrom kezdő-dött, hirtelenül megéhezünk mind-annyian».

Tegyük hozzá, amit nem említ, hogy bizonyára el is álmosodtak. Mert lépten-nyomon beszélnek, hogy az emberek a háboru óta sokat al-szanak is. Majd mindenki megtoldja rendes alvási idejét pár órával. Ho-

lott nem igen lenne rá módja senki-nek. A párna, mindenki párnája nem sokkal puhább ebben az idő-ben, nem kevésbé tuskés és szurós, mint a túpárna. Csoda, hogy a fej mégis lágy gödröt tud vájni magának ezen a túpárnán. Végre még éjszaka is halljuk füttyülni fö-löttünk a gondokat. Az első ideg-csigázó nyugtalanság után azonban az ember megtanult aludni, nem úgy, ahogy régen aludt, hanem ál-mok nélkül, mélyen-mélyen, szinte nem is létezően, kilópózva a való-ságból, eltűnve az életből, átsur-ranva azon a neszfogó, párnázott ajtón, mely az ébrenléte elválasztja a semmitől. Ezen az ajtón minden éjjel egy álomkórházba jut. Itt meg-mosdatják és bebalzsamozzák, hogy reggelre kelve tovább tudja cipelni teste terhét. Azt mondhatnánk, hogy morfium-oltást kap. A természet kegyes, hogy minden szervezetnek mér elegendő feledést, ingyen, a szen-vedésünkre és az aggodalmunkra édes, áldott, természetes zsongítót, álmot. Ne is mondjuk, hogy alszunk, csak mondjuk azt, hogy egy időre morfinistái lettünk az ágyak. Ha felébredünk, a szájunk duzzadt, a szemhéjunk puffadt és vörhenyes, arcunk csunya és halántékunk via-szos, mint a morfinistáké. Holnap este majd újra beme gyünk ezen az ajtón, a semmibe, a jó kórházba és kérünk új oltást, új hosszú bó-dulatot.

Nem szabad rossz néven venni ezeket a gyöngeségeket másoktól és magunktól. Alljunk meg inkább csodálkozva ennyi élet előtt s kiált-sunk föl. Boszorkányos szerkezet a testünk meg a lelkünk. Annnyira rugalmas és finom, hogy minden helyzetben megleli vigasztalását és akárhová kerül, kiegyensúlyozza magát. Nem ismer lehetetlent és ember fölött való körülményeket.

Dobj valakit kutba s a szegény vergődő rögtön szerződést köt a tényekkel. Dehogyan is gondol arra, hogy nem mindig volt kutban. A másik pillanatban már észreveszi a helyzet előnyeit, egy kiálló téglát, melybe kapaszkodni is lehet, egy fénysugarat, egy mélyedést, melybe esetleg majd megvetheti a lábát. Ime, már is helyrebillent a lélek egyensúlya, önvédelemből. A lélek rögtön kárpótlást kér. Mit adhatunk most, mi szegények, koldusai ennek a földnek minden szenvedésünkért. Odaadjuk a testünket, melyet szorgalmasan etetünk és altatunk, nehogy ránk támadjon, mint vadállat. Egyél, szegény test és aludj, szegény test. Már nem tiéd a boldog idők edzett és acélos szikársága, virasztás, munka, a lélek mámor, az édes önsanyargatás, mely az erősek fölöslege és kiváltsága, az egységes soványság, az érzékek fényüzése, a pezsgő gyöngye, a cigarett füstbokrétája, a sarju parfüme, az ízek, szagok, színek végtelen skálája, mindez már nem a tiéd, szegény, s a fűszer helyett csak az evést tudjuk neked adni, az álom helyett az alvást. Ezzel a két leginkább megmarkolható földi jóval próbálunk kárpótolni téged, özvegy lélek, jobb időkig. Addig az emberek csak bizakodnak és reszketnek, csak esznek és alusznak, szilajon nyulnak a kenyér után mint-hogy a nábob föld többi értékes gazdagsága megszűnt számunkra, és lehanyatlanak az emberek pillái, de talán nem is alusznak, csak nem tudnak ébren lenni, csak valami mást választottak, csak folytatni akarják magukat. Felocsudván pedig talán nincsenek is ébren, talán nem is élnek, csak várnak. Hidat ivelnek gyarló emberi eszközeikkel egy kor felé, melyben majd ébren is lehetnek, aludhatnak is, élhetnek is, ked-

vükre jól is lakhatnak és koplalhatnak is, és nélkülözések után egy napon eléje vihetik szigorú időkben hiven megőrzött életüket a jövődönnek.

Weisz Annie és a Weisz Annik

A nő, akit az Ur a férfi képmására teremtett, csak a legutolsó évtizedek alatt kezdett számottevő részt venni a létfenntartás küzdelmében, amely évezredek át főleg a férfi vállaira nehezedett. Már a háborús idők megteremtettek néhány olyan női foglalkozást, amellyel nők azelőtt sohasem próbálkoztak. A kereskedelmi és üzleti életnek számos olyan műkedvelője került ki közülük, akik méltán sorozhatók a leghírhedtebb háborús milliomos férfiak közé és akik közül igen sokan «árdrágítónő» cím alatt a rendőri krónikából ismeretesek.

A legutolsó egy év alatt a szó szoros értelmében előzönlötték az üzleti pályát. Ma már több a női, mint a férfi spekuláns. Nem vetik meg a «nagybani» áruüzleteket sem, de legkedvesebb ágazatuk a valutaüzérekedés.

Üzleti térhódításukra jellegzetes fényt derít a Weisz Annie öngyilkossága, vagy meggyilkoltatása után megindult bűnügyi nyomozás. Ez a divatáruléány, akit a véletlen belesodort a pénz hőmpölygő folyamának árájába, elvesztette az egyensúlyt és a bűn hinárjába süllyedt, mert az üzleti érdeket feláldozta az élet hamis örömeinek, melyeket a hirtelen meggazdagodás incselkedéssel tár föl a megszédült parvenük előtt. Weisz Annie elbukott,

Szendolat

szerencsésebb kolleganói azonban józan hideg számítással és a női természet tökéletlenségét meghazudtoló eréllyel küzdik le a megkísértő érzelmi momentumokat az üzleti eredmény érdekében.

Minden nagyobb üzletnek a szálai Bécs felé vezetnek. Odasereglenek tehát nő-spekulánsaink is. A bécsi express-vonatok utasainak elenyésző kis része tartozik a férfi nemhez. Minden rendű és rangú hölgy zsufolódik az ülő és álló helyeken. A bécsi szállodák halljai elegáns pesti nőkkel vannak tele. Az oszlopok árnyékában, karosszékek puha ölén, ha ketten beszélgetnek, ha két fej összehajol, nem szerelmek aranyszálait szövik, mint hajdan, hanem fondorlatos üzleti terveket készítenek.

— Adok, veszek... lei, frank, dollár... gabona, vágómarha, gyümölcsíz, zsír, szalámi, — ezek a szavak hangzanak a pirosra festett női ajkakon.

Egy volt pesti színésznőről beszélnek, aki néhány hét alatt hét milliót szerzett valuta-üzleteken.

Föl kell jegyezni azt is, hogy ezekben az üzletekben, amelyek a magyar pénzt, a magyar vagyont lassanként felemésztik, a bécsi magyar emigráns kommunisták jelentékeny szerepet játszanak. Láncszemek a láncban, amely körül a nemzeti vagyon rablólovagjai a mohó pénzszerzés örületének eszeveszett körtáncát járják.

Nem mindenkinek sikerül az üzleti élet titokzatos folyamába bekapcsolódni. Ezek más utakon haladnak a milliók után. Nincsen olyan fizetés ma, amelyből megélni és öltözködni lehetne. A női találékonyság számtalan módját eszeli ki a pénzszerzés lehetőségeinek. Ál-színésznőknek, ál-moziszínésznőknek egész tömege él a fővárosban, mindenkinek van ékszere, legutolsó divat

szerint készült ruhája, frankja, dollárja és rekvirálástól megkímélt fényes lakása. Legnépszerűbb keresetforrás a «kártyaszalonok» berendezése, melyet záróra után a hadimilliomosok látogatnak. Egész Budapest tele van kártyaszalonokkal. Minden társaságnak van egy éjszakai kártyabarlangja. Ilyen estélyeken természetesen csak a nők nyernek. A mulató uráknál számba sem jön, ha néhány tizezret elveszítenek. Egy jó ötlet, egy telefonbeszélgetés, egy jó félóra kétszeresen visszahozza.

Színésznőknek, különösen mozi-színésznőknek és artistanőknek egész tömege él most külföldi államokban, hogy idegen valutában keresse meg kenyerét.

Eltekintve ezektől a «speciális» pénzszerzési módoktól, ma ugyyszólva minden nő kenyeret keres. Hivatalokban, kereskedésekben, divatüzletekben, ipari, gyári üzemekben, szabó és kézimunkaüzletekben ma már az előkelő családok gyermekeit és asszonyait is megtaláljuk és minden vagyontalan nő régi «háztartásbeli» foglalkozása mellett valami egyéb foglalkozást is üz.

A nők hirtelen térfoglalása bizonyára muló jelenség, mely a gazdasági viszonyok rendbejöttével régi helyzetébe tér vissza. Kétségtelen azonban, hogy különösen az üzérkedő nőknek ez az új kasztja a felborult világrend forogtagában olyan lendülettel haladt előre, amely valósággal rácafol az átöröklés elméletére s néhány esztendő alatt évszázadokat ugrott át.

Sundolat

PÉCHY ERZSI
énekli duettben
NÁDOR JENŐVEL
„JUSZT SE BÁNOM!”

ZERKOVITZ-DALT. Grammfónlemezen kizárólag
STERNBERG királyi udvari hangszergyárban,
Budapest, VII., Rákóczi-ut 60. szám.

Hat korona hatvan fillérért télikabát,

keztyűbélés, nyulpecsenye kapható. Olvassa el a
Kisgazda-könyvtár «A házi nyul értékesítése és
felhasználása» című füzetét. Kapható: A KÖZ-
PONTI SAJTÓVÁLLALAT könyvkereskedésében,
Budapest, IV. ker., Duna-utca 6. szám (Klotild-
palotában, a Belvárosi-kávéház mellett) és minden
könyvkereskedésben.

BÉRAUTÓK

Cimre nyugt, csukott, elegáns kocsik
figyelni külföldre, vidékre és a városban
bármely időben kaphatók a

Király Automobil R.-T.-nál

Budapest, VII., Király-utca 11.
TELEFON: József 124-01, 124-02, 124-03.

A FRANCIA NYELV MAGÁNTANULÁS UTJÁN VALÓ

elsajátítására és begyakorlására alkalmas
nyelvtanok, társalgókönyvek és zsebszótárak
a francia kiejtés megjelölésével.

Schidlof dr.: „1000 szó” módszere
a francia nyelvnek elsajátítá-
sára. A 10 levélben teljes nyelvtan
ára mappában ..... 55.— K

Schidlof dr. francia zsebszótára.
Mindkét rész egybekötve..... 10.— K

Schenk francia zsebnyelvtana
és társalgó zsebkönyve a kiejtés
megjelölésével ..... 12.— K

Honti: Magyar-francia beszélge-
tések a francia társalgás begya-
korlására. Ára füzve ..... 8.— K

10% felár. — Kapható:

A KÖZPONTI SAJTÓVÁLLALAT R.-T.
könyvkereskedésében

Budapest, IV., Duna-utca 6. szám
(Klotild-palotában, a Belvárosi kávéház mellett.)

Briliánst,

gyöngyöt, aranyat, platinát és
ezüstöt horribilis áron vesznek

Telefon
József
52-64.

Singer Testvérek

VII., Rottenbiller-u. 24.

Legujabb könyvek.

Szépirodalmi művek:

Ady: Az új Hellasz	K 176.—
Cholnoky Viktor: Az Alerion-madár vére	« 27.50
Cseplő: Az emberirtó	« 9.—
Dickens: Az elátkozott ember	« 30.80
Ebers: A nővérek	« 44.—
Eötvös Károly: Beszédék I—II—III.	« 33.—
Báró Eötvös: A Bakony I—II.	« 33.—
Báró Eötvös: Karthausi (füzve)	« 44.—
Erdős Renée: Az új sarj	« 44.—
Göre Gábor: A pesti ur.	« 27.50
Göre Gábor: Tapasztalatok	« 27.50
Göre Gábor: Bolygás a világban	« 27.50
Gárdonyi: Isten rabjai	« 66.—
Herczeg: Gyurka és Sándor	« 22.—
Kipling: Kim	« 55.—
Kádár Lehel: A Bagdadi vasút	« 22.—
Mathers: Jön a rozson át I—II.	« 55.—
Pekár: A Bresztováci szent	« 48.40
Romain Rolland: Jean Cristophe: A hajnal... Szabó Dezső: Elsodort falu I—II.	« 26.40
Szabó Dezső: Tanulmányok és jegyzetek ...	« 88.—
Williamson: Titokzatos történet	« 44.—
Williamson: Titokzatos történet	« 39.60

Közérdekű művek:

Andrássy gróf: Diplomácia és világháboru ...	« 59.—
Bangha: Magyarország ujjaépítése és a ke- reszténység	« 44.—
Benda: A béke kálváriautján	« 77.—
Dr. Fenyő: Mi lesz a pénzzel?	« 33.—
Dr. Heller F: Valutapolitika	« 17.60
Hunfalvy: Az oláhok története I—II. (Tud.Akad.) Huber: Ausztria története (Tud. Akadémia) I—II—III.	« 110.—
Dr. Korniss: Iskolarendszerünk reformja	« 139.—
Lakatos: IV. Károly és a délszlávok	« 5.50
Mailáth József gróf: A mezőgazdasági mun- kaskérdés	« 26.40
Dr. Nagyiványi Z.: Forradalmi problémák és a zsidókérdés	« 22.—
Pauler: Bevezetés a filozófiába	« 66.—
Schopenhauer: Az olvasásról és a könyvekről gróf Széchenyi munkái I—II.	« 88.—
Dr. tunyoghi Szűcs: Szabad-e tovább követni Marxot	« 88.—
Marxot	« 41.80

Ismeretterjesztő művek:

Boda: A cipészipar kézikönyve	« 39.60
Boleman: Elektrotechnika	« 290.40
Groh: Általános chemia	« 79.20
Horváth: A szőlő és gyümölcsfélék téli el- tartása	« 6.60
Morva: Cseplőgépek szerkezetének ismertetése Dr. Pilis: Egyenes adótörvények	« 2640.
Rogyák és dr. Sipos: A háborus adótörvények	« 46.20
Rogyák és dr. Sipos: A háborus adótörvények	« 55.—

Kapható és megrendelhető:

A Központi Sajtóvállalat R.-T.
könyvkereskedésében

Budapest, IV., Duna-utca 6. szám
(Klotild-palotában, a Belvárosi kávéház mellett.)